

Grå vardag - färgstarka drömmar i nya Carmen

Kungliga Operan, Stockholm, 19 januari 2019 - Premiär
Georges Bizet: Carmen

Det tog cirka 50 år efter premiären på Opera Comique i Paris 1875 för *Carmen* att bli världens mest spelade opera. Och populariteten håller i sig. Kungliga Operans nya uppsättning av **Georges Bizets** opera är den elfte sedan 1878, om man räknar med en turnéversion 1989, och premiärkvällens föreställning den 1502:a.

Parispubliken 1875 var först avvaktande - de uppskattade musiken, men skrämdes av den realistiska handlingen (bland annat mordet i slutscenen).

Kritikerna invände både mot musikens djärvhet och banalitet, men snart var publiksuccén ett faktum. Efter Paris följde en uppsättning i Wien, sen i Bryssel - och i Stockholm gavs *Carmen* första gången 1878 på Kungliga Operan.

Även idag slås man över hur bra librettot är, hur musiken med sin dramatik och mättade sensualism - och publikfriande nummer som Escamillos toreadorsång hela tiden leder handlingen framåt och karakteriserar de olika rollgestalterna.

Alla operauppsättningar speglar sin samtid, dess ideal och vad regissörer anser vara lämpligt att lyfta fram i den sceniska tolkningen. 1954 hade **Göran Genteles** färgsprakande spanskinspirerade iscensättning till Sven X:et Erixsons dekor premiär. *Carmen* gestaltades av **Kerstin Meyer** vars tolkning väckte både beundran och avståndstagande för sin fräna sensualism. Uppsättningen fanns kvar på repertoaren i nära tjugo år och efterträddes 1973 av **Jean Pierre Ponelles** med **Edith Thallaug** som en stolt och frihetstörstande *Carmen* i ett obarmhärtigt solbelyst och dammigt Sevilla.

1999 års *Carmen* lyfte fram Don José's ångestladdade perspektiv, precis som i Prosper Mérimées novell som librettot ju bygger på, och uppsättningen 2011 blev något av ett ödesdrama.

Regissören **Johanna Garpe**, som tidigare bland annat satt upp *Karmelitsystrarna* på Operan, har valt att låta sin *Carmen* utspela sig "i en vardag här och nu; en konfektionsfabrik för billiga souvenirer". *Carmen* är en missnöjd, något till åren kommen fabriksarbeterska som drömmer om ett färgstarkare liv, Don José är förman och toreadoren Escamillo en MMA-fighter (Mixed Martial Arts).

Förflyttningen till en vag, men igenkännbar nutid är ett sätt att hantera originalets "exotisering" med dess idag kanske stötande skildring av spansk och romsk kultur, enligt Johanna Garpe. Bizets spanskinfluerade musik uttrycker då drömmen om ett annat bättre liv.

Öppningsscenen är följaktligen ingen solbelyst plaza utanför cigarrfabriken i Sevilla, utan en inhägnad grå gård utanför en fabriksbyggnad. Allt andas gråhet - männen bär gråa skyddsrockar, kvinnorna blekrosa, utom den blonda Carmen som trotsigt bär rött under sin grårosa rock.

Gråheten och svärtan uttrycks också genomgående i scenografin, men bryts av de färgstarka paljetterade klänningar och toreadorkostymer som tillverkas på fabriken och bärs i vissa scener.

Men hur man än väljer att gestalta *Carmen* så handlar det om längtan efter frihet, trofast kärlek kontra ödesdiger passion och om konflikten mellan frihet och tradition.

Carmen anses som både en av de mest tacksamma rollerna för en (mezzo)sopran och en av de svåraste att gestalta - hon är både hjältinna och den som leder Don José i fördärvet, en frihetstörstande kvinna i ett grymt patriarkaliskt sammanhang. Hon är medveten om sin sensualism och utnyttjar männens blickar, men det är inte mannens blick som bestämmer hennes öde, det gör hon själv. Även i det sista mötet med den försmådde och desperate Don Jose som kräver henne tillbaka.

Titelrollen sjungs av mezzosopranen **Miriam Treichl**, som tidigare bland annat sjungit Amneris i *Aida*. Treichl, som tidigare var sopran sjunger egaliserat och dramatiskt - dock är hennes djup för tunt vid vissa avsnitt. I hennes tolkning blir Carmen just en självständig och viljestark kvinna som utnyttjar sin erotiska dragningskraft. Hon är sexig och kraftfull, men knappast sensuell - fast musiken säger något annat.

I rollen som Don José hör vi **Daniel Johansson**, som gestaltar en ung vilsen man som blir passionerat förälskad och offerar allt - sitter i fängelse och lämnar jobbet för att få vara med Carmen och det kriminella gäng hon tillhör tills det tragiska slutet. Daniel Johansson framförde den stora tenorarien *La fleur que tu m'avais*

jetée (Blomsterarian) med en rätt torr och klämd röstklang, men han lät bättre ju längre föreställningen varade. Men det är ändå svårt att tro på deras passion och förälskelse - det är nästan som att Carmen ett tag utnyttjar Don José som en toyboy - men hans känsla av övergivenhet och besatthet fram till mordet på Carmen är övertygande gestaltat.

Alessio Cacciamani gör en kompetent, men inte alltför vokalt kraftfull Escamillo trots att han ska föreställa MMA-kämpe. Micaëla sjungs av **Magdalena Risberg** med en stark lyrisk närvaro och intensitet och hon får en av kvällens starkaste applåder efter sin stora aria i tredje akten *Je dis que rien ne m'épouvante*.

Den portugisiska dirigenten **Juana Carneiro** leder det mycket välspelande Kungliga Hovkapellet, även om hennes tolkning av partituret är - liksom iscensättningen - något nedtonad både i dramatik och sensualism. Operakören håller oftast en hög kvalitet, så även i denna föreställning.

Rolf Eriksson

Georges Bizet: Carmen (Nyproduktion)

Kungliga Operan, Stockholm, 19 januari 2019 - Premiär

Regi: **Johanna Garpe**

Scenografi: **Per A Jonsson**

Kostym och mask: **Nina Sandström**

Dirigent: **Joana Carneiro**

Kungliga Hovkapellet & Kungliga Operans kör

Carmen: **Miriam Treichl**

Don José: **Daniel Johansson**

Escamillo: **Alessio Cacciamani**

Micaëla: **Magdalena Risberg**

Zuniga: **Johan Edholm**

Moralés: **Håkan Ekenäs**

Dancaire: **Jens Persson**

Remendado: **Jonas Degerfeldt**

Frasquita: **Marianne Odencrants**

Mercedès: **Johanna Rudström**